

28 augustus 2009

ADVOCATENBLAD 11

MINDER GOEDE MANIEREN?

Over de omgang van advocaten
en officieren (en rechters)

*Kroniek
burgerlijk
procesrecht II*

*Consultatierecht
schept
informatieplicht*

*Spreektijd en
luisterlusten*

*Pitchen op
basiskosten*

PLAY TO WIN

Maartje Paumen
Olympisch topscorster
Beijing 2008

BANNING

ADVOCATEN

Hoe moeten **strafpleiters omgaan met officieren van justitie?** Zijn de verhoudingen verhard, de grenzen overschreden? Of moet het onderwerp alleen af en toe worden besproken? We vroegen deken, andere advocaten, wetenschappers, buitenlandse correspondenten, columnisten en redactieleden.

In dit nummer het tweede deel van de populaire **Kroniek burgerlijk procesrecht**. Wat was u hier bijna ontgaan in de jurisprudentie, en hoe zit het daar ook alweer mee? Deze keer ook het overzicht van wet- en andere regelgeving.

Als rasechte Italiaanse rijdt de Nederlandse Angela Mannaerts 's ochtends op haar scooter naar kantoor. Ze mag er geen reclame maken en je kunt er geen conservatoir beslag leggen, maar ze wil **niet meer weg uit Rome**.

Hoe staat het met de **nummerherkenning** tegen het af luisteren? Is het te complex voor snelle invoering? **446**

Het **consultatierecht van de verdachte** schept een informatieplicht voor de overheid. Wanneer heeft een verdachte precies afstand gedaan? **476**

'Ik merk vaker dat we **pitches verliezen** terwijl we op basiskosten hebben begroot.' **449**

De advocaat beklagt zich erover dat **spreektijd** is beperkt, en bovendien wordt gehandhaafd. Een paar minuten meer, zou dat niet soms efficiënter zijn? **462**

In korte tijd kan een luisteraar heel veel doen: het woord van de spreker is trager dan het bevattingsvermogen van de luisteraar, **zegt de rechter**. **463**

.....
Verder...
.....

Oproep nieuw redactielid **447** » Advocaten voor advocaten over Syrië **448** » Agenda **450** » Brief: optreden voor twee partijen **451** » Colofon **451**
Wijziging beleid hardheidsclausule bij verval toetskansen **482** »
Opleidingen **484** » **Personalia** **487** » **Tuchtrecht** **491**

Nootschrijver

Onder de twee noten bij de drie tuchtrechtuitspraken 'Niet voldaan aan zware zorgplicht' in het vorige nummer (*Advocatenblad* 2009-10, p. 436-443) zijn de initialen van auteur Jan Loorbach weggevallen.

Omslagfoto:
Michiel Wijnbergh/
Hollandse Hoogte

Samengesteld door
Linus Hesselink en
Tatiana Scheltema

Hoe staat het met nummerherkenning tegen afluisteren?

Justitie gaat met nummerherkenning voorkomen dat geheimhoudersgesprekken van advocaten worden afgeluisterd. Waarom is dit systeem, dat niet alleen voor strafrechtadvocaten geldt, zo complex dat het pas eind 2010 kan worden ingevoerd? Een overzicht van de stand van zaken.

.....
Adrienne Hoevers
beleidsadviseur Orde
.....

Nummerherkenning houdt in dat advocaten hun telefoon- en faxnummers doorgeven aan de Orde. Advocaten bellen en faxen alleen nog via deze nummers. De Orde geeft de nummers door aan de politie (KLPD). De tapcentrale van het KLPD filtert automatisch de geheimhoudersgesprekken uit de gesprekken van een getapte verdachte.¹ De gefilterde gesprekken worden tijdelijk opgeslagen in een apart, ook voor de politie ontoegankelijk depot, waar-

1 Gesprekken van een advocaat worden alleen getapt als hij belt met een persoon die op dat moment verdachte is en 'onder een telefoontap staat'.

na ze automatisch worden vernietigd. Het voordeel van dit systeem boven de huidige werkwijze is dat het OM niet meer inhoudelijk beoordeelt of een getapt gesprek een geheimhoudersgesprek is. Zo is de vertrouwelijkheid van gesprekken beter gewaarborgd.

Voor alle advocaten

Een veelgehoord misverstand is dat het nieuwe systeem alleen voor strafrechtadvocaten geldt. In Nederland wordt internationaal gezien relatief veel getapt. Dit betekent dat elke advocaat te maken kan krijgen met een cliënt die onder verdenking staat en van wie de telefoon wordt getapt. Denk aan asielzaken (mensenhandel), sociale zekerheidszaken (fraude), of familierecht (cliënt die wil scheiden blijkt verdacht). Het

is daarom in het belang van de cliënten dat alle advocaten gebruikmaken van de nummerherkenning.

De minister van Justitie heeft opdracht gegeven tot een onderzoek over onder meer de vraag welke nummers de beroepsgroep per advocaat dient aan te leveren. Dat is complexer dan het lijkt, omdat telefooncentrales gesprekken vaak een ander (voor de buitenwereld onbekend) nummer meegeven dan het kantoornummer of het doorkiesnummer. Deze zogenaamde bundelnummers moeten mogelijk ook worden geregistreerd. Ook de gesprekken van medewerkers met een afgeleid verschoningsrecht moeten onder het systeem vallen.

Een andere vraag is welke technische aanpassingen nodig zijn bij de tapcentrale, de Orde en advocatenkantoren, en wat die gaan kosten. Aparte aandacht krijgen advocaten in dienstbetrekking en advocaten die samenwerken met niet-geheimhouders, zoals belastingadviseurs. De onderzoeksresultaten worden begin oktober verwacht. Mede door de benodigde ICT-

aanpassingen zal de nummerherkenning niet voor eind 2010 worden ingevoerd.

Techniek en geld

Het College van Aangevaardigden vroeg zich af waarom advocaten kosten moeten maken voor een systeem dat fouten van het OM moet voorkomen. Geldt dan niet: 'De vervuiler betaalt'? Hoewel nog niet bekend is hoe hoog de kosten zullen zijn, zal de Algemene Raad (AR) zich er voor inspannen om de kosten voor de advocatuur te beperken. De AR zal ook de uitkomsten van het onderzoek van het ministerie met het College bespreken.

In het College bestond ook scepsis of de nummerherkenning dekking biedt voor alle (nieuwe technische) mogelijkheden om gesprekken af te luisteren. De AR maakt zich met name zorgen over het op grote schaal afluisteren van telefoongesprekken in penitentiaire inrichtingen, dat niet via de tapcentrale van het KLPD loopt. De AR zal er op aandringen dat ook deze taps onder de nummerherkenning vallen.

Column

Matthijs Kaaks

Troika

Troika is het magische woord uit de recente klachtbrief van P-G Harm Brouwer aan onze deken. Het is een woord dat blijft hangen. Brouwer hanteert het als een bezwerende formule die kan worden tegengeworpen aan strafpleiters als Victor Koppe, Bart Nooitgedacht en Jan Boone. Het was de opmerking van Boone dat Koos Plooi in staat was zijn eigen moeder te verkopen, die de P-G naar verluidt tot razernij bracht. Onderschat niet het Italiaanse temperament van het OM. Van moeders blijf je af.

In zijn brief van 22 juli roemt Brouwer de door Bekkers 'ontwikkelde figuur van de zogenaamde Troika'. Hij memoereert dat de 'Troika-benadering' regelmatig onderwerp van gesprek is tussen hem en de landelijk deken. In het Orde Jaarverslag 2008 wordt Troika terloops geïntroduceerd, het zal weinigen zijn opgevallen. Inmiddels lijkt het een belangrijke nieuwe doctrine te vormen. Als het aan Brouwer ligt, gaan we met elkaar massaal aan de Troika. Maar wat is Troika?

Ik besloot een klein testje te doen. Bij de koffiëcorner van de rechtbank vroeg ik enkele confrères en collega's naar de essentie van de 'Troika-figuur'.

'Troika?' Vroeg een ernstig ogende heer, 'Ja dat weet ik wel. Dat is een lied van Drs. P., ook wel de Dodenrit genaamd, over een gezin dat in een driespan onderweg is naar Omsk en wordt aangevallen door een troep wolven. Vader gooit zijn gezinsleden één voor één van de slee. Het loopt slecht af.'

'Tets met Rusland', zei een jong advocaatje.

'Een volksdans', zei een ander.

'Sorry', zei een gehaast duo, 'geen idee, we zijn civilist'. De meesten zei het helemaal niets.

Even later kwam Koos Plooi zelf een rolletje King pepermunt kopen. 'Zo stelletje beroepsleugenaars', begroette hij de aanwezige advocaten met olijke blik. Hij kauwde knarsend een pepermuntje weg en ik legde ook hem de vraag voor.

'Troika!' Schamperde hij. 'Dat is voor mietjes. Wij doen niet aan Troika. Nee, wij hebben een heel andere benadering 'Hij klopte op zijn heup: 'ons nieuwe dienstwapen.'

Toen ik hem niet-begrijpend aankeek, greep hij razendsnel een stroomstootwapen van onder zijn toga vandaan en drukte deze tegen een denkbeeldige advocatenbil terwijl hij uitriep: 'Troikaaa!'. Daarna liep hij grinnikend weg.

Over zijn schouder riep hij nog: 'Jan Boone kan vast wel tegen een stootje!'

Regels voor OM én advocaten

Invoering van nummerherkenning vergt ook regelgeving voor de advocatuur, over aanlevering van nummers, voeren van geheimhoudersgesprekken enkel via die nummers, misbruik, handelwijze in geval van verlies of diefstal van een mobiele telefoon. Onduidelijk is nog of de Orde deze regels verplicht kan stellen. De Orde voert overleg met het College Bescherming Persoonsgegevens om te beoordelen of de privacywetgeving het doorgeven van nummers van alle advocaten aan de politie toestaat.

Er bestaan ook misverstanden over wat misbruik van een geheimhoudernummer is. Het telefoontje aan het thuisfront: 'Schat, ik kom later thuis', is dit bijvoorbeeld niet. Ook mag een advocaat meedoen aan nummerherkenning met een mobiele telefoon die hij zowel zakelijk als privé gebruikt.

Advocaten mogen echter geen nummers van een privételefoon opgeven voor de nummerher-

kenning. Bij misbruik gaat het uiteindelijk om situaties waarbij het afgeschermd nummer wordt – of kan worden – gebruikt om buiten het zicht van de opsporingsinstanties te blijven. Advocaten dienen daarom hun telefoons niet door anderen te laten gebruiken.

Overigens blijft het OM ook na invoering van dit systeem verplicht om geheimhoudersgesprekken te vernietigen die toch in taps terecht komen.² Geheimhoudersgesprekken die een advocaat per ongeluk of door overmacht per niet-beschermde lijn voert, zijn dus niet vogelvrij.

Voor advocaten is het al vanzelfsprekend om (elektronische) dossiers en besprekingen vertrouwelijk te behandelen. Met nummerherkenning kunnen ook telefoongesprekken beter worden beschermd.

² De wet blijft op dit punt ongewijzigd. En politie en OM blijven ook handmatig selecteren op gesprekken met artsen en notarissen.

Redactie zoekt allround advocaat

(herhaling in verband met zomervakantie)

Wegens vertrek van een all round redactielid is de redactie naarstig op zoek naar een veelzijdig en gezaghebbend advocaat/advocate. We zoeken iemand die:

- * op meerdere rechtsgebieden doende is – en zelfs misschien een algemene praktijk heeft;
- * partner is op een klein of middelgroot kantoor;
- * minstens vijftien jaar ervaring in de advocatuur heeft;
- * belangstelling heeft voor de wijze waarop balie en Orde functioneren;
- * zo mogelijk enige ervaring in een redactie van een tijdschrift heeft.

We bieden kennismaking met vele kanten van de advocatuur, een stimulerende bijeenkomst per maand, en diverse mogelijkheden om latente talenten te ontwikkelen.

Wie belangstelling heeft, stuurt uiterlijk 14 september a.s. een brief met cv en motivatie naar eindredacteur Linus Hesselink (zie het Colofon), die ook meer informatie kan geven.

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Syrië opnieuw hard voor kritische advocaten

Syrië bevestigt opnieuw zijn reputatie als land waar critici op weinig begrip kunnen rekenen van het regime. Eind juli werd daar advocaat en mensenrechtenactivist Muhanad al-Hasani gearresteerd door nationale veiligheidstroepen op verdenking van het 'aantasten van patriotistische sentimenten', het 'aanzetten tot sectarische en etnische verdeeldheid' en het geven van 'onjuiste en overdreven verklaringen die de natie verzwakken'. Het ligt echter meer voor de

hand dat het regime al-Hasani wil aanpakken voor zijn inzet voor de mensenrechten, vooral vanwege zijn observatie van het Syrische Hof voor Staatsveiligheid, een speciale rechtbank die losstaat van het Syrische rechtssysteem. De 42-jarige advocaat publiceerde iedere week zijn bevindingen over de bijzondere jurisdictie van het hof. Daarnaast is hij de voorzitter van een Syrische mensenrechtenorganisatie (Swasiah) en verdedigt hij als advocaat regelmatig activisten en politiek gevangenen. Dit alles

maakt al-Hasani in de ogen van het Syrische regime een lastige dissident.

Daarom is al-Hasani al langer slachtoffer van intimidaties en bedreigingen door de Syrische autoriteiten. Anderhalve week voor zijn arrestatie werd hij tijdens de koffiepauze van een proces bij het Syrische Hof voor Staatsveiligheid benaderd door een beveiligiger, die zijn notitieboekje afpakte en de pagina's eruit scheurde waarop al-Hasani zojuist zijn aantekeningen had gemaakt. In de dagen erna werd hij meermaals ondervraagd en op 28 juli uiteindelijk gearresteerd. Volgens zijn advocaat verkeert al-Hasani in goede gezondheid, maar werd in de gevangenis zijn hoofd kaalgeschoren en moest hij op de grond slapen.

Syrië wordt al langere tijd bekritiseerd voor de behandeling van zijn advocaten. Zo is advocaat en lid van de oppositie Anwar al-Bunni al jarenlang doelwit

van repressieve maatregelen door de nationale veiligheidsdienst, hoogstwaarschijnlijk vanwege zijn kritiek op de martelpraktijken door de nationale veiligheidsdiensten en zijn roep om democratie en politieke hervormingen. In april 2007 werd hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar, onder meer voor het verspreiden van 'informatie die schadelijk is voor de natie', en het in diskrediet brengen van staatsorganen.

Het lot van al-Hasani en al-Bunni, die allebei in de Adra-gevangenis zitten, even buiten Damascus, is exemplarisch voor de manier waarop Syrië omgaat met critici en politieke dissidenten.

• Voor informatie over de situatie in Syrië, of over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met Adrie van de Streek via e-mail info@advocaten-vooradvocaten.nl of bezoek de website www.advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

agenda

'DE KREDIETCRISIS'

De mondiale kredietcrisis heeft belangrijke gevolgen voor het juridische klimaat in Nederland. Praktische knelpunten, nieuwe rechtsvragen en de roep om aanpassing van wetgeving nopen tot nader juridisch debat.

Op **vrijdag 11 september 2009** organiseert het Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs (CPO) het OO&R-congres 'De Kredietcrisis', met aandacht voor: de rol en positie van AFM en DNB; afstemming nationaal en supranationaal toezicht; aanpassingen Wft; de over-

heid als aandeelhouder; overheidscommissarissen; conflict of interest. Kosten € 39; plaats: ING House, Amsterdam, van 14.30 tot 17.45 uur; meer informatie: mr. N.S.G.J. Vermunt, 024-361 55 65; 024-361 55 65; n.vermunt@jur.ru.nl.

THOOLEN NJCM - SCRIPTIEPRIJS 2009

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) looft voor de derde keer de Thoolen NJCM-Scriptieprijs uit voor de beste Masterscriptie op het gebied van de mensenrechten.

De winnende scriptie wordt in boekvorm uitgegeven door de Stichting NJCM-Boekerij! Iedere (oud-)student van een wetenschappelijke opleiding of het hoger beroepsonderwijs, die geheel of gedeeltelijk in Nederland is gevolgd kan deelnemen. De scriptie (Engels- of Nederlandstalig) dient geschreven te zijn in het studiejaar 2007-2008 of 2008-2009. De scriptie moet uiterlijk **1 november 2009** in viervoud binnen zijn bij: secretariaat NJCM, Steenschuur 25, 2311 ES Leiden. Meer informatie: www.njcm.nl/site.

Berichten van de orde

Wijziging beleid toepassing hardheidsclausule

Stagiairs die een beroep willen doen op de hardheidsclausule om alsnog een examen af te leggen, dienen rekening te houden met een beleidswijziging. Per 1 september een dergelijk beroep in beginsel slechts kans van slagen heeft als de stagiair niet op het examen is verschenen en het verzoek binnen vier weken na de desbetreffende toetskans is ingediend.

Zie verder over de beleidswijziging de *Ordepagina's* achter in dit nummer.

De recessie

'Ik merk vaker dat we pitches verliezen terwijl we op basiskosten hebben begroot'

Vastgoedadvocaten op een nichekantoor hebben niet minder, maar wel ander werk, en krijgen concurrentie van de grote kantoren.

De overdadige jaren van hoogconjunctuur zijn voorbij. Door de sterke afhankelijkheid van internationale financiële markten is de vastgoedsector zwaar getroffen door de kredietcrisis. Het transactievolume is het laatste jaar sterk gedaald, zodat vastgoedadvocaten hun *workload* anders zijn gaan inrichten. Dat zegt Charles Van Rijckevorsel van RechtStaete uit Amsterdam, een nichekantoor van vastgoedadvocaten en belastingadviseurs.

Het betekent niet zozeer minder werk, zegt Van Rijckevorsel, als wel ánder werk. 'Veel problemen ontstaan omdat partijen hun verplichtingen niet kunnen nakomen, vaak door financieringsproblemen. Vroeger belde de klant: we gaan een transactie doen. Nu belt hij om te melden: ik heb een probleem. Wij zijn voortdurend brandjes aan het blussen.'

Zijn cliënten kijken ook veel kritischer naar nota's, signaleert Van Rijckevorsel. 'Ze willen van tevoren precies weten wat het gaat kosten. En het aantal pitches is enorm gestegen. Daardoor moet je omlaag met je tarieven. Dat maakt je scherper: je kijkt voortdurend hoe je efficiënter kan werken. Toch merk ik steeds vaker dat we pitches verliezen terwijl we op basiskosten hebben begroot.'

Dat de concurrentie inmiddels

moordend is, valt niet te ontkennen. Dat grotere kantoren met mensen schuiven (van M&A naar vastgoed, bijvoorbeeld) ligt ook voor de hand, zegt managing partner en econoom Eddie Meijer van Houthoff Buruma in Rotterdam. 'Dat deden we altijd al; nu inderdaad wat nadrukkelijker. Maar het leidt niet tot meer *business*, het is eerder reactief dan pro-actief.'

Pitchen op zaken waar het kantoor voorheen niet op zou pitchen, gebeurt inmiddels wel eens, zegt Meijer. Het idee dat het kantoor daarmee onder de kostprijs gaat zitten, werpt hij verre van zich. 'Wij hoeven geen werk te kopen. We doen wel eens mee terwijl we ernstige aanwijzingen hebben dat de pitch wordt gebruikt om druk uit te oefenen op de bestaande advocaat. Soms is het strategisch onverstandig om níet mee te doen aan zo'n pitch.' (TS)

(advertenties)

Kwaliteit door actualiteit

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

Onze cursussen zijn gericht op de praktijk en gebaseerd op de wetenschap. Zo haalt u maximaal rendement uit uw opleiding. **Met het CPO bent u zeker van uw zaak.**

U vindt ons VSO- en PAO-cursusaanbod bij het katern **Orde** elders in dit blad en op www.cpo.nl

KB
systeemmappen

gratis proefmap?
0252-241300

De Trias dossiermap
"DE NIEUWE MAP VOOR DE ADVOCATUUR"

Prijzen vanaf €49,50 p/100 stuks excl. BTW

6 cm

- 12 KLEUREN
- ELASTIEK
- ONVERSLIJTBAAR

Pletterij 11
2211 JT
Noordwijkert hout
kb@systeemmappen.nl
www.systeemmappen.nl

De redactie behoudt zich het recht voor reacties en brieven in te korten.

Eén advocaat voor twee partijen is wél mogelijk

In Advocatenblad 2009-10 van 7 augustus jl. worden onder de kop 'Niet voldaan aan zware zorgplicht' in de rubriek Tucht recht drie uitspraken besproken. In alle gevallen is de beklaagde een advocaat die in een echtscheidingsprocedure voor beide partijen is opgetreden. De annotator [dit was Jan Loorbach, lid van de Commissie Disciplinaire beslissingen die de rubriek Tucht recht vult; zijn intialen zijn door een misverstand weggevallen, red.] betoogt in zijn noot dat een advocaat altijd een partijdige belangenbehartiger behoort te zijn. In de tuchtrechtspraak is de regel ontwikkeld dat bij scheidingszaken, bij wijze van uitzondering, een advocaat wel voor twee partijen kan optreden maar dat hij daarbij wel extra zorgvuldig te werk dient te gaan. De annotator kan zich echter niet voorstellen welke argumenten er zouden zijn om af te wijken van de hoofdregel. Daarbij ziet hij twee dingen over het hoofd.

Cliënten kunnen gemeenschappelijke belangen hebben. Indien echtgenoten die wensen te scheiden zich gezamenlijk tot een advocaat wenden

is hun gemeenschappelijk belang de wens om van elkaar te scheiden. Een groot deel van de echtparen dat gaat scheiden heeft bovendien kinderen, en wil voorkomen dat de echtscheiding ontaardt in een oorlog waarvan de kinderen de dupe van worden. Dat rechtvaardigt een buitengewone inspanning van partijen en van de advocaat om te proberen samen tot een regeling te komen voor de gevolgen van de echtscheiding.

Twee partijen samen bij één advocaat is doorgaans goedkoper dan wanneer ieder van partijen een eigen advocaat in de arm neemt, en cliënten in een echtscheidingsprocedure kunnen de BTW niet verrekenen. Daarom zullen cliënten terecht proberen de kosten te beperken.

Ook de wetgever heeft onderkend dat in een echtscheidingsprocedure de tegenstellingen niet onnodig aangescherpt moeten worden. Van daar het verzoekschrift als rechtsingang in plaats van de dagvaarding. En art. 1:150 BW bepaalt dat de rechter de echtscheiding ook op *gemeenschappelijk* verzoek kan uitspreken. Het zou eigenaardig zijn wanneer volgens de wetgever een gemeenschappelijk verzoekschrift tot echtscheiding mogelijk is, dit volgens de beroepsregels van de advocatuur niet mogelijk zou zijn.

(E.J. Moll, advocaat te Doetinchem)

89e jaargang –
28 augustus 2009 – nr. 11
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. L. Bakers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen

Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: linus.hesselink@reedbusiness.nl, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam. *Informatie:* Linus Hesselink, 020-5159389, fax 020-5159142.

Opleidingspunten verdienen

Het schrijven van 500 woorden 'rechtsliteratuur' levert 1 opleidingspunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever

mr. Robert Sanders

Eindredactie

Linus Hesselink

Bureau redactie

Charlotte Helmer

Orderredacteur

Tatiana Scheltema

Art-direction

PatK, Patrick Keeler

Vormgeving

Dimdim, Dmitry de Bruin
Dik.nu, Dik Visser

Illustratie

Floris Tilanus

Correctie

Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk

Den Haag Offset, Rijswijk

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996

www.advocatenorde.nl,
voor houders van het (gratis)
Baliencertificaat

Juridische vacatures

www.jbb.nl

Orde van de dag

Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp Inschrijven Orde van de dag.

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentierieven op aanvraag.
Inzendtermijn:
afl. 12: 4 september 2009
afl. 13: 18 september 2009

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis.
Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

€ 214 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 19,50. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice

Postbus 4, 7000 BA Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv, waarvan Elsevier Juridisch onderdeel is, legt uw klantgegevens vast voor de uitvoering van de (abonnementen)-overeenkomst, of wanneer u in het kader van dienstverlening contact heeft met Reed Business bv. De gegevens worden tevens gebruikt om u te informeren over producten en diensten van Reed Business bv en zorgvuldig geselecteerde derden. De gegevens kunnen daarnaast aan zorgvuldig geselecteerde derden ter beschikking worden gesteld voor het verstrekken van informatie of aanbiedingen. Ook als u dat niet expliciet heeft aangegeven kunt u per e-mail over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv worden geïnformeerd, tenzij u daartegen bezwaar maakt. Als u geen prijs stelt op informatie of aanbiedingen per mail of per post dan kunt u dit doorgeven aan Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem, of aangeven bij adresregistratie@reedbusiness.nl. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het Privacy statement op www.reedbusiness.nl/privacy.

ISSN 0165-1331

Nederlands
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Van de deken

Zo zijn onze manieren

Wie de jurisprudentie van de tuchtrechter van zo'n dertig jaar geleden leest ziet hoe tijden en manieren zijn veranderd. Het Hof van Discipline kwam eraan te pas om vast te stellen dat het OM ook valt onder de rechterlijke autoriteiten voor wie een advocaat ingevolge de Wet eerbied verschuldigd is. Een advocaat verweet een officier 'juridisch gescharrel'. De officier pikte dat niet. Terecht, vond het hof.

Dat was in de tijd dat we op initiatief van de oud-dekens De Brauw en Kuyper een Stichting nodig hadden om de kwaliteit van de strafrechtpraktijk van advocaten te verbeteren. Wat is er veel veranderd. De Stichting was succesvol en bracht onder meer – en min of meer – Wladimiroff en Spong voort.

De kwaliteit van de rechtsbijstand van advocaten in strafzaken is inmiddels in het algemeen voortreffelijk. In die ontwikkeling past dat de advocaat gaandeweg een steeds lastiger tegenstander van het OM is geworden. Daarbij gaan officieren en advocaten – in de geest van de tijd – minder deftig dan voorheen met elkaar om. Ze zeggen waar het op staat in en buiten de rechtszaal.

De voorzitter van het College van procureurs-generaal zond mij recent een brief waarin hij zorg uit over 'op beschadiging van de persoon' gerichte uitspraken. In de komkommertijd was een rel geboren.

Willem Bekkers

Enerzijds betreur ik de ontstane herrie. Het recht gedijt niet in lawaai. Anderzijds krijgen door verbreding van de discussie twee onderwerpen terecht aandacht. Mijn commentaar kan nu slechts kort zijn vanwege de ruimte die mij hier wordt geboden.

- Hoe zijn onze manieren in en buiten de rechtszaal?
- Wat is de rol van de advocaat en de officier bij waarheidsvinding én rechtsbescherming?

Het wordt tijd dat we weer met, in plaats van over, elkaar praten en wel hard op de inhoud en duurzaam op de relaties. Hoe dan ook zijn advocaat en officier geen handlanger van cliënt en politie of politiek. Evenmin handelen zij ter meerdere eer en glorie van zichzelf of hun organisatie. Rechter, officier en advocaat hebben een afgeleid belang in de rechtspleging. Het enige belang waar zij voor staan is: wordt de burger recht gedaan? Wat denkt die burger bij dit verbale geweld? Lees de redactionele commentaren in vooraanstaande kranten. Dan weet je genoeg.

De Orde neemt de samenleving serieus en zal dat laten zien op het Jaarcongres in Arnhem op 25 september. En eerder. Aan het werk. Zo zijn onze manieren.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

(advertenties)

Hoe goed moet je zijn om onze juridische specialisaties nog verder te verdiepen?

Met meer dan 400 juridische specialisten, van ruim 800 medewerkers in totaal, zijn wij Nederlands belangrijkste aanbieder van rechtshulp op verzekeringbasis. Een deskundige, betrouwbare, op resultaat gerichte partner voor gespecialiseerde juridische ondersteuning op praktisch ieder gebied. Voor particulieren en ondernemers. Voor iedereen bereikbaar, omdat men zich voor onze diensten verzekert. Wij willen in alle opzichten de beste zijn en met innovatieve producten en diensten voorop blijven lopen, op verzekerings- én juridisch gebied. Door te werken met de beste mensen. En die te stimuleren en ondersteunen in hun professionele en persoonlijke ambities. Wat ons als werkgever verder bijzonder maakt? De collegiale, open werksfeer. De inspirerende samenwerking. De grote flexibiliteit in eigentijdse arbeidsvoorwaarden. De lat ligt niet bepaald laag. Jij komt hem nóg hoger leggen.

Binnen je specialisme behandel je alle voorkomende geschillen op het gebied van gezondheidszorg en alle disciplines van individuele zorgverleners. Deze geschillen kunnen tucht-/klachtrechtelijk van aard zijn, maar ook administratief- en civielrechtelijk. Door de grootte van DAS zijn er altijd meer dan

voldoende uitdagende zaken. Samen met je cliënt bepaal je zelfstandig de te volgen koers; waar nodig procedeer je zelf. Je hebt je doctoraal Nederlands Recht in een privaatrechtelijke richting en ten minste drie jaar rechtshulpervaring in algemeen Verbintenissenrecht, bij voorkeur opgedaan in de advocatuur.

Ervaring in het Gezondheidsrecht is vereist. Je standplaats is Amsterdam.

Werken bij DAS, dat is werken aan je ambitie, met talent en passie. Met alle professionele ondersteuning die je nodig hebt. Richt je sollicitatie binnen veertien dagen, o.v.v.

vacaturenummer 46100709, aan de afdeling Human Resource Management, t.a.v. Fannie Brekelmans, DAS, Postbus 23000, 1100 DM Amsterdam-ZO, óf sollicitatie@das.nl. Voor meer informatie kun je bellen naar Susan van 't Hullenaar, teamleider Juridisch Team, 020 6 517 630, of kijken op werkenbijdas.nl.

Wij werken vanuit Amsterdam, Arnhem, 's-Hertogenbosch, Rijswijk, Groningen en Roermond.

Bij DAS kom je tot je recht

Hoe hoort het in - en net buiten - de strafrechtzaal?

Gaan advocaten en officieren van justitie steeds feller met elkaar om? Enkele incidenten wijzen daarop, maar de tendens wordt zeker niet in het hele land waargenomen. Over de oorzaken verschillen de meningen, en dus ook over eventuele remedies. Maar advocaten en aanklagers in de VS en Engeland blijken het onverwacht rustig aan te doen.

'Het strafrecht is er niet leuker op geworden'

'Hij ziet eruit als een pastoor, maar hij is een haai'. Dat is één van de opmerkingen die enkele strafpleiters naar het hoofd slingerden van officier van justitie Koos Plooi. Een uitglijer? Een incident? Of is er sprake van een verharding tussen advocatuur en OM, in de rechtszaal en daarbuiten, in de media?

.....
Michel Knapen
 journalist

In de provincie lijkt van verharding geen sprake. 'Ik herken dat beeld totaal niet', zegt deken Wouter Cnossen (Leeuwarden). 'Ik onderhoud een open communicatie met de hoofdofficier van justitie. Als er al sprake is van een verruwing in de omgangsvormen, dan zou ik dat zeker horen. Ik zeg niet dat er nooit incidenten zijn, maar er is zeker geen sprake van een tendens. Tenminste, niet hier in Friesland.'

Dat vindt ook Louis Castelijns, deken te Alkmaar. 'Gezien de grote aantallen strafzaken valt het aantal incidenten mee. Een probleem is wel dat enkele gevallen breed in de media worden uitgemeten, waardoor een eventuele polarisatie erg wordt uitvergroot. Hier in Alkmaar is een goed overleg tussen de Raad van Toezicht en de hoofdofficier, om die verharding te voorkomen. Wij ervaren dus geen trend in de verharding.'

Misschien in de Randstad? Ook daar is niet iedereen ervan overtuigd dat het

er harder aan toe gaat. 'Het valt eigenlijk wel mee', reageert strafrechtadvocaat Dirk van der Landen (De Roos & Pen, Amsterdam). 'Op ons kantoor onderhouden we prima relaties met de officieren van justitie. De affaire die nu in de publiciteit is, is voor enkele advocaten een aanleiding om zich eens lekker te profileren. En OM-baas Brouwer doet daar weer vrolijk aan mee. Wat mij betreft: een overspannen gedoe.'

Excuses

Toch voelen anderen die verruwing wel. 'Je ziet dat al langer in de samenleving, en dat dringt nu door tot de rechtszaal,' zegt de Rotterdamse deken Willem Claassen. 'Ik sluit niet uit dat ook in mijn arrondissement wel eens op de persoon van de officier wordt gespeeld. Daar maak ik als deken bezwaar tegen. Je mag niet onnodig grievend zijn.' Die verruwing vertaalt zich echter niet in een toegenomen aantal klachten, zegt hij. 'Er zijn in het verleden tuchtrechtelijke maatregelen opgelegd, maar het is me niet bekend of dat er nu meer zijn dan vijf of tien jaar geleden. Je kunt een gang naar de tuchtrechter ook voorkomen. Ik vraag wel eens aan een advocaat die te ver is gegaan om zijn excuses

.....
 Rotterdamse deken:
 'Ik vraag soms een advocaat die te ver is gegaan om zijn excuses aan te bieden, zo kan de ergste kou uit de lucht worden gehaald'

aan te bieden.' Zo kan volgens Claassen de ergste kou uit de lucht worden gehaald.

Ook Yvonne Baauw (deken te Utrecht) zegt niet méér klachten te zien dan enkele jaren geleden. De laatste drie jaar is er maar één keer een klacht ingediend tegen een advocaat, die grievend zou zijn. En die is door de Raad van Discipline niet gehonoreerd.

Gedragsregels worden dan wel niet geschonden, ook Baauw constateert een verharding. 'Dat is sinds enkele jaren gaande. Ik hoor dat van andere advocaten en ook van officieren.' Die verharding blijkt volgens Baauw uit de toon op de zitting. 'Die gaat soms verder dan op het scherp van de snede discussiëren, dus verder dan voor de zaak nodig is. En soms wordt het persoonlijk. We zijn kennelijk mondiger geworden. Het is er in het strafrecht niet leuker op geworden.'

In Utrecht worden mogelijk botsingen zo veel mogelijk gedempt met bijeenkomsten. Baauw: 'De landelijke polarisatiebijeenkomst die in 2006 is gehouden, had een bezwaar: er waren geen "gewone" advocaten en zaakofficiërs bij. We hebben dat in Utrecht opgepakt door een eigen avond te organiseren waarbij die wel aanwezig waren. Dat was een stevig

debat, maar wel in een goede sfeer.' In september wordt er opnieuw zo'n bijeenkomst gehouden. Advocaten en officieren moeten zo elkaar zo beter leren kennen, is de hoop.

Baauw: 'De voormalige Utrechtse hoofdofficier Marc van Nimwegen zei eens: onbemind maakt onbekend. Na zo'n bijeenkomst neem je als advocaat wat sneller de telefoon om te vragen waar dat dossier blijft, of als je een vraag hebt over een getuige. Daarmee voorkom je later een botsing.' Dat is tenminste de bedoeling. Of advocaten dat na de bijeenkomst daadwerkelijk in de praktijk brengen, weet Baauw niet.

Open normen

Voor de oorzaak van de verharding wijst ze primair naar het OM. 'Dáár worden fouten gemaakt. Gesprekken worden afgeluisterd, taps worden niet vernietigd. Verder spelen de verscherpte opsporings-technieken een rol. De advocatuur reageert daar fel op, en het OM reageert dáár weer fel op.'

Ook de Rotterdamse deken Claassen wijst niet alleen naar de advocatuur als schuldige aan de verharding. 'Advocaten zeggen wel eens onhebbelijke dingen over een officier van justitie. Maar waar rook is, is meestal ook vuur. Als deken spreek ik die advocaten. Dan zie je toch dat het niet zo netjes was hoe een officier opereerde. Boos moet je dan niet worden, dat is niet professioneel, wel op gepaste wijze kritiek uiten. Maar waar ligt de grens? De gedragsregels zijn open normen. Waar houdt behoorlijkheid op, waar begint het onbehoorlijke? Dat is heel casuïstisch.'

Strafrechtadvocaat Van der Landen zoekt de verklaring van de verzuiving elders: een identiteitscrisis, waarin het OM maar ook een deel van de advocatuur zich bevindt. 'Bij het OM vragen ze zich af: zijn we magistraten die de regels keurig moeten toepassen of zijn we *crime fighters* die handig om de klippen van de regels moeten varen? En advocaten voelen zich óf procesbewakers óf verdedigers die op het scherp van de snede werken voor de belangen van cliënten. Staat er een *crime fighter* tegenover een advocaat die alles doet om zijn cliënt te verdedigen, en

Taru Spronken: 'Waar de grens ligt is moeilijk in regelgeving te vatten zonder advocaten te muilkorven'

hebben beiden ook nog eens een groot ego, dan heb je zo een aanvaring. Maar dan nog: als je als advocaat op een nette manier voor rotte vis wordt uitgemaakt, en je kunt daar niet tegen, dan ben je wel van gisteren. Spanningen en botsingen zijn dus symptomen van een onderliggende trend.'

Taru Spronken: 'Polarisatie is inherent aan het systeem'

'Een verharding in het optreden van advocaten tegenover het OM?' Taru Spronken, hoogleraar strafrecht aan de Universiteit Maastricht, lijkt verbaasd over de vraag.

'Deze tendens is al jaren gaande en is ingezet in de jaren zeventig, met het assertiever worden van strafrechtadvocaten. Over die polarisatie wordt al even lang gediscussieerd.' En daar is weinig mis mee, zegt Spronken, tevens voorzitter van de adviescommissie strafrecht van de Nederlandse Orde van Advocaten. 'Een zekere polarisatie is inherent aan het systeem. Advocaten móeten kritisch zijn op het OM en dat is goed zolang het maar

op een professionele manier gebeurt.'

Wel is er sinds de jaren zeventig het nodige veranderd, zegt Spronken. Het OM ligt vaker onder vuur. Zo zijn bijvoorbeeld met de Schiedammer Parkmoord fouten aan het licht gekomen in de werkwijze van het OM. 'De vraag is of die fouten incidenten zijn, of een structureel probleem vormen. Als de advocatuur kritiek uit op deze gevallen – goed onderbouwde kritiek – dan reageert het OM daar weer erg scherp op.'

Zoals Harm Brouwer, voorzitter van het College van procureurs-generaal. 'Hij vindt de toon die advocaten aanslaan niet juist. Tja, de ene advocaat is meer uitgesproken dan de andere, en het is de vraag of een harde toon effectief is. In zijn algemeenheid kun je daar geen uitspraken over doen, als je de precieze feiten in een zaak niet kent. Waar de grens ligt is moeilijk in regelgeving te vatten zonder advocaten te muilkorven. Als een officier vindt dat hij onheus is bejegend, kan hij naar de tuchtrechter stappen. Die kan onderzoeken of de advocaat over de schreef is gegaan.' Het is volgens Spronken absoluut niet nodig om dit 'beter' te regelen. 'Nieuwe maatregelen? Onzin.' (MK)

Engelse hoffelijkheid

Een aanval als die van de strafpleiters op officier van justitie Koos Plooi zou in Engeland niet snel plaatsvinden.

De omgangsvormen op straat en in de media mogen dan zijn verzuimd de laatste decennia, binnen de juridische wereld blijft het gooien van modder beperkt tot een rechter die zo nu en dan tegen een veroordeelde zegt waar het op staat. Tussen de Crown Prosecution Service, het Engelse Openbaar Ministerie, en the Bar, de Balie, bestaat weinig wrijving. Naast de traditionele Engelse hoffelijkheid en een afkeer van directe confrontatie speelt daarbij mee dat barristers een wisselende

rol vertolken. Bij de ene zaak kan een barrister optreden als aanklager, bij de andere zaak als advocaat. En soms als plaatsvervangend rechter. Deze flexibiliteit heeft tot gevolg dat er minder sprake is van een stammenoerlog.

‘De *attorney-general* en de *director of Public Prosecutions* zijn altijd Queen’s Counsels van aanzien,’ legt juridisch commentator Joshua Rozenberg van *The Daily Telegraph* uit. ‘Er heerst bij ons een sterke cultuur van respect tussen barristers.’ Echter, bezuinigingen kunnen een bedreiging vormen voor deze hoffelijkheid, vervolgt Rozenberg met lichte vrees. ‘De Crown Prosecution Service gaat nu vaker eigen juristen laten opdraven in de rechtszaal en wil minder vaak gebruikmaken van de diensten van de onafhankelijke Bar. Ik verwacht echter dat het wederzijdse respect tussen barristers aan beiden kanten van de rechtszaal sterk genoeg is om te voorkomen wat er momenteel in Nederland schijnt te gebeuren. Zo niet, dan verwacht ik dat de leiding van de Bar meteen orde op zaken zal stellen.’

Een ander verschil tussen beide landen is de aanwezigheid van een jury. Wanneer een advocaat de integriteit van de aanklager binnen of buiten de rechtszaal aan de kaak stelt, zal dit wegens dat eeuwige gevoel voor ‘fair play’ bij de Engelsen worden beschouwd als ‘not cricket’. Een advocaat die de aanklager wil bespelen zal dat met humor moeten doen. Legendarisch wat dat betreft is de strafpleiter Edward Marshall Hall die bij zijn entree in de rechtszaal doorgaans werd vergezeld door drie klerken, die achtereenvolgens een pak zakdoekjes, een karaf water en een opblaaskussen meebrachten. Wanneer de aanklager met goed bewijs kwam, werd de neus gesnoten. Wanneer hij nog meer belastend materiaal aangedragen werd, viel de karaf water per ongeluk om en als uiterste middel om de jury af te leiden, blies Marshall Hall zijn zitkussen op.

Patrick van IJendoorn

Hendrik Kaptein: ‘Sommigen demonstreren manieren van de straat’

Hendrik Kaptein, rechtsfilosoof te Leiden die als criticaster van de balie geregeld de pers haalt, stelt een nieuwe gedragsregel voor.

‘De verklaring voor de verharding ligt zowel bij het OM als de advocatuur. Het OM stelt zich steeds meer partijdig op, naar Anglo-Amerikaans voorbeeld. Dat past niet in ons systeem, waarin het OM alleen het algemeen belang moet dienen. We hebben nu te maken met uitwassen: leden van het parket die het met recht en waarheid aantoonbaar minder nauw nemen. De strafadvocatuur klaagt in ieder geval terecht over het gebrek aan zichtbare afrekening van zich misdragende leden van het parket, hoezeer dat ook uitzonderingen zijn. Maar ook in de advocatuur zijn uitwassen; advocaten mogen geen helpers worden van de (georganiseerde) criminaliteit.’

En pleiten kan overgaan in beledigen. Kaptein: ‘De discussie dient nooit op de man te worden gevoerd, tenzij een advocaat een magistraat verdenkt van enig rechtens sanctioneerbaar feit. Maar dan nog is grote voorzichtigheid geboden. Advocaten beschuldigden een officier van justitie van meened, zonder daarvan bewijs te kunnen leveren, en dat levert een misdrijf op. Zo beschouwd mogen deze advocaten blij zijn dat justitie hen met rust heeft gelaten. Advocaten mogen, moeten soms, over het OM keihard zijn. Maar noem geen namen, alleen: “Het OM in de zaak ...”.

Het bestaande tuchtrecht is niet toereikend, volgens Kaptein. ‘De betrokkenen wordt te veel speelruimte gelaten, en fatsoen is tuchtrechtelijk niet afdwingbaar – en daar gaat het hier onder andere om. Advocaten die tegen

officieren van justitie op de man spelen en daarbij zelfs diens familie betrekken, demonstreren de manieren van de straat. Individuen mogen alleen met name worden genoemd als dat echt niet anders kan. De volgende regel sprak lang vanzelf maar moet nu misschien worden gecodificeerd: “De advocaat betreft nimmer de persoon of personen die enige magistratuur vertegenwoordigen in zijn schriftelijke of mondelinge uitlatingen, tenzij daartoe aantoonbare juridische noodzaak bestaat.” (MK)

Amerikaanse collegialiteit

Het vooroordeel wil dat in Amerika alles extremer is, maar er zijn eigenlijk niet veel conflicten tussen advocaten en aanklagers.

De Amerikaanse wereld van de strafrechtadvocatuur is kleiner dan de Nederlandse, zegt Jan Joosten, partner bij het New Yorkse advocatenkantoor Hughes Hubbard & Reed. ‘Hier wisselen mensen vaak van *private practice* naar *prosecution*, en omgekeerd. Wie in Nederland eenmaal officier van justitie is wordt niet snel advocaat. Een overstap van het OM naar de advocatuur haalt er bij wijze van spreken de voorpagina.’ De Amerikaanse kruisbestuiving zorgt voor een sterke collegialiteit in het Amerikaanse strafrecht: men kent elkaar en begrijpt elkaars positie.

Dit wordt versterkt doordat advocaten en leden van het OM lid zijn van dezelfde balie. Ze zijn onderworpen aan de tuchtrechtelijke regels van de advocatuur en klachten worden door dezelfde tuchtrechter behandeld. Bovendien draagt ook de *plea bargain* bij aan het vermijden van conflicten, aldus Joosten. ‘Het is daarbij uitermate belangrijk dat de advocaat en de officier van justitie elkaar kunnen vertrouwen. Wie onbetrouwbaar is of niet goed samenwerkt

zal niet veel succes boeken, of hij nu advocaat is of officier is.’

Hiermee is niet gezegd dat conflicten in Amerika niet voorkomen. Met name bij zaken die de media breed uitmeten, kunnen de spanningen hoog oplopen. Zo vlogen bij de fraudezaak tegen het managementteam van het energieconcern Enron de beschuldigingen over en weer. Volgens Enrons advocaten was het ‘zuivere intimidatie’ hoe medewerkers van accountantsbureau Arthur Andersen behandeld waren om verklaringen tegen hun cliënten af te leggen. Een beschuldiging die de aanklagers ‘schandalige poging’ tot zwartmakerij noemden.

In de zaak tegen de van moord verdachte O.J. Simpson noemde de verdediging een getuige ‘a genocidal racist’ en ‘Hitler’. En de aanklagers zouden alleen ‘a black face’ aan het team hebben toegevoegd om de jury te beïnvloeden – wat de officier in kwestie afdeed als ‘the equivalent of publicly being called a nigger’.

De hardste aantijgingen bewaart men voor die zaken waarbij de verdachten politici zijn. De president benoemt de ‘federal prosecutors’ maar de ‘district attorneys’ worden gekozen. De laatsten kunnen zich in een proces tegen een politicus van de andere partij profileren, en ze kunnen de nationale politiek beïnvloeden. Zoals in het geval van de Republikeinse senator van Alaska die

.....
Strafpleiter Van der Landen: ‘Staat er een *crime fighter* tegenover een advocaat die alles doet om zijn cliënt te verdedigen, en hebben beiden ook nog eens een groot ego, dan heb je zo een aanvaring’

verdacht werd van het aannemen van steekpenningen. De startdatum van het proces – tijdens zijn herverkiezingscampagne – en het opvoeren van ‘irrelevant and prejudicial evidence’ waren volgens zijn advocaten ‘an obvious attempt to smear the senator’s character’.

.....
Mark Maathuis

Orde organiseert debat op Jaarcongres

De Orde organiseert tijdens het Jaarcongres (Arnhem, 25 september) een actuele paneldiscussie tussen een officier van justitie, een advocaat en een rechter. Dat het zal gaan over omgangsvormen binnen en buiten de rechtszaal, de rol van advocaat, officier van justitie en rechter bij waarheidsvinding en rechtsbescherming in het strafproces staat wel vast.

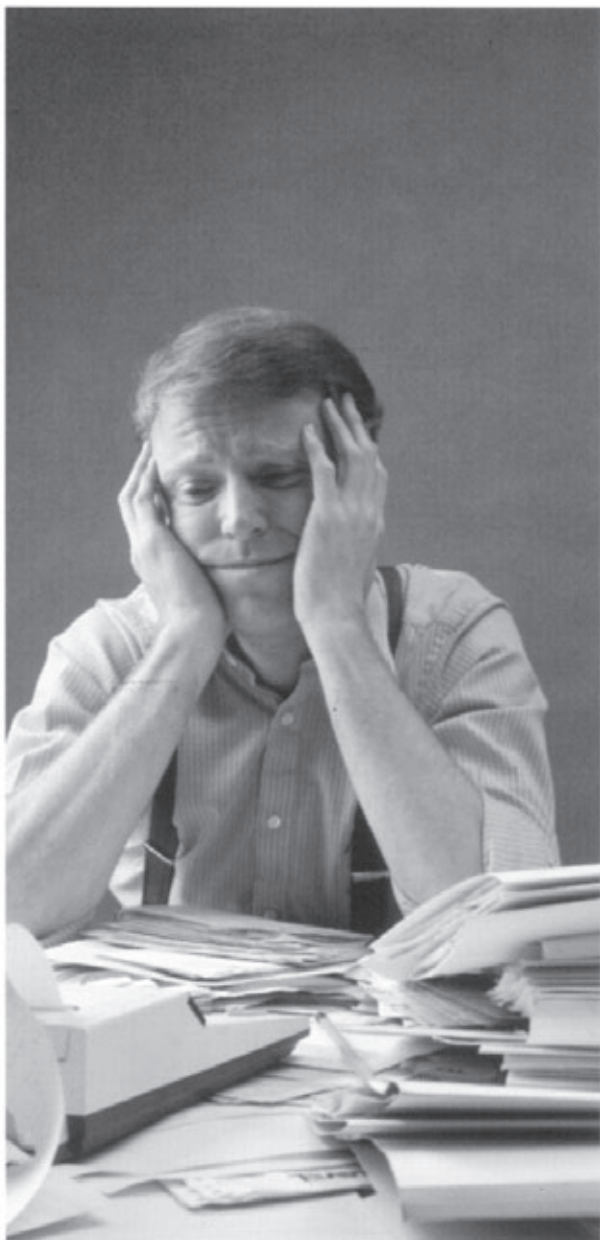
Bij het ter perse gaan van dit nummer hadden mr. G. Spong, advocaat te Amsterdam, mr. B. Nieuwenhuizen, hoofdofficier Landelijk Parket en mr. F. Bauduin, coördinerend vicepresident in de Rechtbank Amsterdam, al toegezegd hieraan een bijdrage te leveren. De panel-leider kunt u vinden op de speciale congressite: <http://jaarcongres.advocatenorde.nl>.

Volgt u vooral de nadere aankondigingen op de congressite en in Orde van de Dag. En geef u op voor ons Jaarcongres.

(Ank van Eekelen, Hoofd beleidsontwikkeling)

ZOU ER ÉCHT GEEN VERHAAL MOGELIJK ZIJN?

Bent u op zoek naar verhaalsmogelijkheden bij een debiteur? Dan bent u bij Regres Info BV aan het juiste adres. Ons bureau geldt al vele jaren als specialist in verhaalsonderzoek naar natuurlijke-* en rechtspersonen. Binnen de kortst mogelijke termijn weet u of conservatoir of executoriaal beslag mogelijk is.

Vraag vrijblijvend documentatie aan en informeer naar onze (kennismakings)tarieven onder nummer: **079 - 342 72 72** of kijk op onze website.

REGRES INFO

* Strikt conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens.

**Verhaalsrapportages - Kredietwaardigheidsrapportages -
Speciale onderzoeken**

Regres Info BV, Algengroen 6, Postbus 7028,
2701 AA Zoetermeer, Telefoon 079 - 3427272, Telefax 079 - 3421843,
E-mail info@regresinfo.nl, Website www.regresinfo.nl

Je moeder is een haai

.....
Martijn Maathuis
redactielid
.....

Een aantal strafrechtadvocaten heeft zich onlangs in *De Pers* uitgesproken over Officier van Justitie mr. Koos Plooi. De baas van mr. Plooi, mr. Harm Brouwer, nam het daarop op voor 'zijn' Koos en stuurde een brief aan de landelijk deken van de Orde van Advocaten, mr. Willem Bekkers. Mr. Plooi heeft overigens verklaard daarin niet gekend te zijn. In die brief noemt mr. Brouwer de uitlatingen: geen voorbeeld van het nemen van publieke verantwoordelijkheid voor de goede rechtspleging, eerder gericht op karaktermoord, het ondermijnen van het functioneren van mr. Plooi, en beledigend. Mr. Brouwer schrijft vervolgens geen tuchtklacht

in te willen dienen omdat hij daarin niet-ontvankelijk zou worden verklaard, maar hij spoort mr. Bekkers aan de onwenselijkheid van deze uitspraken aan de orde te stellen in het *Advocatenblad*.

Mr. Bekkers heeft hierop in *De Pers* gereageerd met de vraag of deze discussie op deze toonhoogte gevoerd moet worden, 'Je moet je als advocaat afvragen of je het belang van je cliënt dient en het vertrouwen niet beschaamt dat de samenleving moet hebben in de hoofdrolspelers van de rechtspleging.' Hij kondigt aan in het *Advocatenblad* en op het Jaarcongres nader te zullen reageren. Zijn commentaar kunt u voorin dit nummer lezen. Zijn reactie, zoals deze tot nog toe in de media verscheen, stelt mij teleur.

Ik ken mr. Plooi niet en of hij zijn moeder zou verkopen weet ik niet, maar hetgeen de advocaten zeiden was niet aardig en dat was kennelijk ook de bedoeling. Hoe zulks ook zij, mr. Brouwer gaat staan voor de mensen van zijn OM in zijn afkeuring en oproep tot ingrijpen door de deken. Mr. Bekkers richt zich dan op de vorm van de discussie en stelt het vertrouwen in *alle* hoofdrolspelers centraal, en neemt het dus niet speciaal op voor 'zijn' advocaten. Impliciet keurt hij daarmee

hun optreden af. Expliciet zegt hij niets.

Mr. Bekkers had mr. Brouwer ook kunnen adviseren een klacht in te dienen – de enige manier om erachter te komen of hij niet-ontvankelijk zal worden verklaard – en hem erop kunnen wijzen dat hij als deken eenvoudigweg de bevoegdheid niet heeft om individuele advocaten op hun nummer te zetten. De Amsterdamse deken heeft de suggestie van een dekenklacht al verworpen, en mr. Bekkers heeft er kennelijk niet aangewild zelfstandig te klagen. Terwijl mr. Brouwer die weg zou moeten kennen had mr. Bekkers hem ook nog kunnen aanraden aangifte te doen van belediging van een ambtenaar in functie.

Deze kwestie is geen komkommernieuws – hoe vaak schrijft de super P-G de landelijk deken immers dit soort brieven? Als advocaten worden aangevallen dan moet hun voorzitter voor hen in de bres springen als zij dat verdienen, hetgeen het uitgangspunt moet zijn. Als zij over de schreef gaan, moet hij wijzen op het bestaande tuchtrecht en zo nodig zelf een klacht indienen. Niets doen is geen optie, geen standpunt innemen evenmin.

Met belangstelling kijk ik uit naar het Jaarcongres.

.....
(advertenties)
.....

Wij leveren u medische argumenten

Al twintig jaren zijn wij advocaten behulpzaam bij het oplossen van problemen met een medisch aspect, zoals:

- De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?
- De erfgenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?
- Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeer ik zijn smart?
- De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfmoord pleegde. Was het geen ongeval?
- De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zoveel als vroeger?
- De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

Bertus Rimaweg 18

2597 BV Den Haag

tel 070 345 98 08

fax 070 345 98 11

e-mail j.w.bins@wxs.nl

dr. mr. J.W. Bins, arts RGA

Falende klachten over 'falende rechters'

Ook over de bejegening door sommige *rechters*, en hun juridische kwaliteiten, doen onder advocaten nogal wat verhalen de ronde. Maar wat doen advocaten als zij een 'falende rechter' treffen? Dit blad riep lezers eind vorig jaar op met klachten en verhalen te komen. De oogst is mager. Doet de rechter het zo goed? Of reageren advocaten liever niet op zo'n oproep?

.....
Lex van Almelo
journalist
.....

'Rechters die dossiers niet lezen, wetsartikelen aan hun laars lappen of verdachten onbeschoft benaderen. De kritiek op rechters die een aantal advocaten onlangs spuide in de pers loog er niet om.' Zo begon een artikel in het *Advocatenblad* van 3 oktober vorig jaar. Daarin zegt rechtssocioloog Freek Bruinsma dat het wel losloopt. 'Volgens mij gaat het hier om incidenten. En er moet nogal wat gebeuren voordat je uit incidenten kunt concluderen dat er sprake is van een patroon.'

De oogst van de oproep die de redactie bij het artikel plaatste – een oproep die eind oktober werd herhaald – lijkt Bruinsma volledig gelijk te geven. Zegge en schrijve zeven advocaten zijn in de pen geklommen en hebben hun hart gelucht over elf ervaringen. Een patroon valt er moeilijk in te ontdekken.

Vooringenomenheid

De ervaringen die de advocaten beschrijven, dateren soms van jaren terug. De aard ervan beweegt zich tussen twee extremen: van de rechter die niet op de hoogte is van de actuele wetgeving tot aan de rechters die in het algemeen te veel mededogen aan de dag leggen met prutsende advocaten. Drie keer komen we de klacht tegen dat rechters zich niet of onvoldoende verdiepen in het dossier of niet goed luisteren naar de partijen.

Dat komt in de beste kringen voor. Zo moest een rechter zich volgens een advocate die per se anoniem wil blijven in een strafzaak buigen over de vraag of er nu wel of niet fraude was gepleegd. Het OM en de verdediging hadden dikke dossiers aangedragen. Maar de rechter zei op de zitting: 'U denkt toch niet dat ik voor de zitting de stukken lees, hè?'

Advocaat-belastingkundige J.H. Sassen klaagt erover dat de rechter essentiële verweren in een belastingzaak volstrekt heeft genegeerd. De zaak gaat hem zo aan het hart dat hij er een stuk van bijna 15.000 woorden over heeft

geschreven. In het besef dat de redactie daar weinig mee kan, heeft hij het niet meegestuurd. Sassen stelt voor het artikel eerst op de 'binnenkort vernieuwd wordende website van ons kantoor' te plaatsen. Daarna kan de redactie erop inhaken. Enkele maanden later blijkt de meest recente publicatie op de kantoor-site nog altijd vijf jaar oud, terwijl Sassen niet langer als medewerker van het kantoor wordt genoemd. Het blijft dus gissen of de klachten van Sassen hout snijden.

Ook E.J. Moll maakte (in 2003) mee dat de raadsheren in het gerechtshof als een kip over de soep vlogen. Ofwel: slechts vluchtig kennis hadden genomen van de inhoud der stukken. In een boedelscheiding betwist hij zowel schriftelijk als mondeling nadrukkelijk een stelling van de man van zijn cliënte. Tien maanden later zegt het hof echter in zijn uitspraak: 'Uitgaande van de niet weersproken stelling van de man dat hij van de hypothecaire geldlening van f 260.000 een bedrag van f 120.000 voor zijn eigen rekening neemt, brengt

'falende rechters'

dit met zich mee dat [...]’ Moll: ‘Het hof heeft er van november 2003 tot september 2004 over gedaan om tot een uitspraak te komen waaruit blijkt dat de raadsheren de processtukken niet goed hebben gelezen. De Hoge Raad heeft later het arrest van het hof vernietigd omdat het oordeel van het hof – dat de vrouw niet weersproken heeft dat de man een deel van de lening voor zijn rekening neemt – onbegrijpelijk is.’

Wanneer Ton Steinz enkele jaren geleden voor zijn cliënt een bindend advies aanvecht, zegt de rechter aan het begin van de comparitie dat hij de vordering zal afwijzen omdat deze ‘kansloos’ is. Uiteindelijk krijgt hij in hoger beroep gelijk en wordt het bindend advies vernietigd.

Notoire klootzak

Fouten of misslagen worden niet altijd in hoger beroep gerepareerd. Tegen een voorlopige voorziening in een echtscheidingsprocedure is hoger beroep nu eenmaal onmogelijk. Dat was heel zuur voor de cliënte van Moll. De rechtbank wees haar verzoek om het gebruiksrecht van de echtelijke woning af op grond van ‘nieuwe feiten’ die de rechters zelf hadden aangedragen, maar niet juist bleken. Het gevolg was dat zijn cliënte en haar kinderen een aantal maanden hebben gewoond ‘in de plaatselijke opvang voor dak- en thuislozen te midden van zwervers en alcoholisten’.

E.J. Moll begint met een civiele zaak uit 1999, waarin het vervoer van zijn gedeteneerde cliënt niet was geregeld. ‘Tijdens de zitting heb ik de president verzocht de behandeling van de zaak aan te houden, zodat alsnog vervoer geregeld zou kunnen worden en zodat cliënt in tweede instantie alsnog bij de behandeling van zijn zaak aanwezig zou kunnen zijn. Ik heb aangevoerd dat cliënt eraan hechtte, naast rechtsbijstand van zijn advocaat, ook zelf zijn standpunt aan de rechter uiteen te kunnen zetten. Voorts heb ik namens cliënt mij erop beroepen dat de aanwezigheid van gedaagde bij de behandeling van zijn eigen zaak een wezenlijk processueel grondrecht is. De president wees dit zonder meer af. “Dat uw cliënt nu niet hier is, is zijn eigen schuld en niet mijn probleem! Dan had hij maar niet vast moeten zitten.” Dit was mijns inziens een botte, gebrekkig gemotiveerde en juridisch aanvechtbare afwijzing van een processueel verzoek. Veel advocaten waren destijds beducht voor deze rechter die de gewoonte had minstens een van beide partijen/advocaten verbaal de mantel uit te veggen. De cliënt in kwestie wenste geen hoger beroep.’

Eén advocate klaagt met naam en toenaam over een vicepresident die haar en haar cliënt aanspreekt met ‘meneertje’ en ‘mevrouwetje’. De advocate, die anoniem wil blijven, schrijft dat rechter W. (naam is onherkenbaar, *red.*) ‘een notoire

klootzak’ is. Zij voegt er aan toe: ‘Ik heb hem zelf nog nooit meegemaakt, maar heb van velen (onder wie twee kantoorgenoten) gehoord dat de man gewoon geen andere attitude kent dan louter denigrerend en schofferend gedrag.’ Maar wat zou deze klaagster zeggen over een rechter die zich op basis van geruchten een oordeel over haar vormt?

Blunder

Hans van der Weijst wijst op een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam, die begin 2008 een wrakingsverzoek heeft toegewezen tegen een kantonrechter in Hilversum (LJN BH7268). Dat deze rechter één van de partijen voordat hij de zaak schorste bij herhaling belette vragen te stellen, vindt de rechtbank op zichzelf niet ernstig genoeg. Maar de rechter heeft bovendien een situatie gecreëerd waarin getuigen elkaar konden beïnvloeden. Als de indiener van het wrakingsverzoek daarop wijst, weigert de kantonrechter de mogelijke beïnvloeding van de getuigen te onderzoeken. ‘Door zijn weigering om dit te onderzoeken, is naar het oordeel van de rechtbank door de rechter de schijn gewekt dat het hem bij de behandeling van deze zaak jegens verzoeker aan onpartijdigheid ontbreekt. Daarbij overweegt de rechtbank dat deze schijn van partijdigheid mede is ontstaan ten gevolge van de gang van zaken voor de schorsing.’

Aldert van der Bent heeft het stof geblazen van een zaak waarin hij als jurist optrad namens het ministerie van Verkeer en Waterstaat; hij was nog geen advocaat. De rechter bleek er niet van op de hoogte dat een vorderingsprocedure van de WVV enige maanden daarvoor was veranderd. ‘De advocaat in kwestie moest de rechter beleefd erop wijzen dat de, ook in de rechtbankbibliotheek aanwezige, Schuurmans & Jordens toch echt de actuele wettekst bevatte.’ Enige tijd later stuit Van der Bent in een ambtenarenzaak op een procedurele ‘rechterlijke blunder’. Daarbij suggereerde een rechter dat de advocaat maar in hoger beroep moest gaan, terwijl dat niet mogelijk is tegen een uitspraak op verzet.

Van der Bent vermeldt niet of hij een klacht heeft ingediend. De enige advocaat die zowel in het *Advocatenblad*

Klachten over rechters nemen toe

Het is onbekend hoe vaak advocaten een klacht indienen bij het bestuur van het gerecht. Wel is bekend dat het totaal aantal klachten dat de besturen van rechtbanken en gerechtshoven ontvangen over rechters groeit. Ontvingen de gerechtsbesturen in 2006 in totaal 795 klachten, in 2007 waren dat er 887 en het afgelopen jaar zelfs 1094. Het aantal klachten is de laatste twee jaar dus toegenomen met 38%, waarbij de groei in 2008 eens zo groot was als in 2007 (23,3% resp. 11,6%).

Het meest wordt geklaagd over de beslissing van de rechter (35%) en de bejegening (19%) en in iets mindere mate over de tijdsduur van procedures (11%). Over de ernst van de klachten is weinig bekend. In de ogen van de besturen van de gerechten zijn de meeste klachten kennelijk te licht. Zij vinden slechts één op de vijf klachten gegrond.

In zijn jaarverslag relateert de Raad voor de rechtspraak het aantal klachten: in 2008 waren er op 10.000 zaken nog altijd minder dan 5 klachten en in 2007 zelfs minder dan 4.

Naar de oorzaken van deze ‘tsunami’ (sterke toename maar geen tsunami) blijft het gissen. De Raad voor de rechtspraak: ‘Een verklaring voor de toename is nog niet te geven’.

klaagt als een klacht heeft ingediend bij het bestuur van de rechtbank, is Ton Steinz. Op zijn klacht – over de rechter die tijdens de comparitie zei dat de zaak kansloos was – kreeg Steinz als antwoord ‘dat de rechtbank rechters geen aanwijzingen kan en mag geven over de manier waarop zij een comparitie moeten houden’. Steinz: ‘Daaraan werd toegevoegd dat het “in zijn algemeenheid tot de taak van de rechter behoort een inschatting te maken van de uitkomst van een procedure, waarbij hij kan besluiten partijen van deze inschatting deelgenoot te maken”. De klacht werd hierbij niet-ontvankelijk verklaard.’

De advocate die anoniem wil blijven, vermoedt dat advocaten niet durven klagen over met name kantonrechters, uit vrees ‘dat de toekomstige zaken/clienten te lijden zullen hebben onder gevoelens van wraak’. Een kantonrechter zit alleen en appèlmogelijkheden ontbreken. Daarom is deze veel te machtig om met open vizier te beklagen.

Misschien leeft deze vrees breder. Dat zou kunnen verklaren waarom de oproep van de redactie zo weinig respons heeft gekregen. Het is niet verstandig openlijk te klagen over een rechter, die later misschien nog eens een oordeel moet vellen over de zaak van jouw cliënt. Als advocaten inderdaad niet durven klagen, zouden de ontvangen klachten wel eens het topje van de ijsberg kunnen zijn. Maar voor hetzelfde geld valt er domweg niet zoveel te klagen.

Prutsende advocaten

R. K. van der Brugge beziet de problematiek van ‘falende rechters’ met enige distantie. Hij neemt in het algemeen wel enkele trends waar die hem de wenkbrauwen doen fronsen. Zo lijken rechters steeds minder te hechten aan formaliteiten en steeds meer te lijden aan de drang conflicten in der minne op te lossen.

Van der Brugge: ‘Het is een grote aanwinst dat de civiele rechter zich actief inspant om partijen tot een schikking te brengen. Echter, deze schikkingsdrang lijkt soms een doel op zichzelf te zijn geworden. Wee de partij

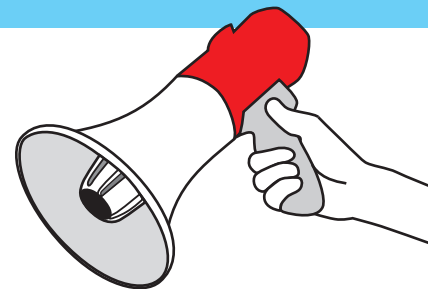
.....
**Als advocaten niet
 durven klagen,
 kunnen de
 ontvangen klachten
 het topje van een
 ijsberg zijn – of:
 er valt domweg niet
 zoveel te klagen**

die niet wil schikken; de toorn van de rechter achterhaalt hem wel, want de kans is groot dat de procedure dan (gedeeltelijk) wordt verloren.’

Het stoort Van der Brugge dat rechters ook steeds coulanter lijken te worden tegenover advocaten die hun werk niet goed doen. ‘Het is waar: er zijn falende advocaten. Tegenwoordig wordt iedere gelegenheid te baat genomen om het advocatuurlijk falen in de schijnwerpers te plaatsen. Echter, vergeten wordt dat in civiele zaken de rechter vaak een merkwaardig soort mededogen met deze prutsers aan de dag legt. Het veel te laat indienen van producties; het indienen van massa’s ongestructureerd papier genaamd producties, het tijdens de mondelinge behandeling van een ingediend verzoek tot “echtscheiding” voor het eerst stellen dat het huwelijk duurzaam is ontwricht en dat echtscheiding wordt verzocht – het mag allemaal zonder blikken of blozen. Juist de advocaat die hiertegen protesteert, wekt soms de rechterlijke toorn op: “Doe niet zo moeilijk; het belangrijkste is toch dat het geschil tussen partijen wordt opgelost?” Dat een dergelijke coulante houding het voortduren van kwalijke advocatenpraktijken bevordert, wordt niet gezien.’

Irritaties, klachten en andere felle berichten over grote en kleine misstanden kunt u kwijt in deze rubriek.

Te weinig spreektijd

E.A.M. Santen

advocaat te Amsterdam

Pleiten was altijd een plezierig gebeuren. Men nam er de tijd voor maar praatte geen onzin. De rechters spraken nadien met waardering over ‘dat mooie pleidooi’. Zij hadden zich voorbereid op een retorisch gebeuren, en stelden geïnteresseerde vragen. De tegenpartij kreeg de kans om op hoffelijke wijze een interruptie te plaatsen. En hij of zij kreeg even hoffelijk antwoord.

Een goede pleiter voelde zich de meester van het veld. Hoe anders is dit geworden.

Kregen we aanvankelijk nog te horen dat er voor het pleidooi een halfuur was uitgetrokken, waar men dan best een beetje rekening mee hield – het was een hoffelijke aansporing om niet al te zeer uit te weiden – thans staat in het reglement dat er voor de advocaat een spreektijd is van tien of twintig minuten, en die tijd wordt gehandhaafd; als de tijd verstreken is ziet de pleiter zich het woord ontnomen.

Ik begrijp dat best. We moeten verzakelijken, productie maken. ‘Vertelt u nu gewoon wat u te vertellen hebt, dat kan best in tien of twintig minuten. En als dat te weinig is, kunt u toch altijd tevoren nog een stuk insturen?’

Helemaal waar, maar toch gaat er op die manier veel verloren. Het intellectueel discours tussen rechter en pleiter, waarmee soms ook de andere rechters en pleiters zich kunnen bemoeien, komt niet meer aan bod. De humor van een situatie, het volkomen absurde: het blijft buiten beschouwing. Een verwijzing naar de literatuur dringt zich op, maar men houdt het binnen. Wat schreef Vondel, wat Hermans, wat verklaarde Van Agt over Den Uyl, een Bijbeltekst, een soera: het doet niet voldoende ter zake en kost te veel tijd. Om nog maar te zwijgen over iets uitleggen op een aansprekende manier, over een sfeervolle inleiding, over zich losmaken van het papier voor een bloedstollende peroratie...

Jammer natuurlijk. Het zou helpen duidelijk te maken wat men precies bedoelt, het zou geschikt zijn om misverstanden op te heffen, of een kwestie eens vanuit een andere hoek te bekijken.

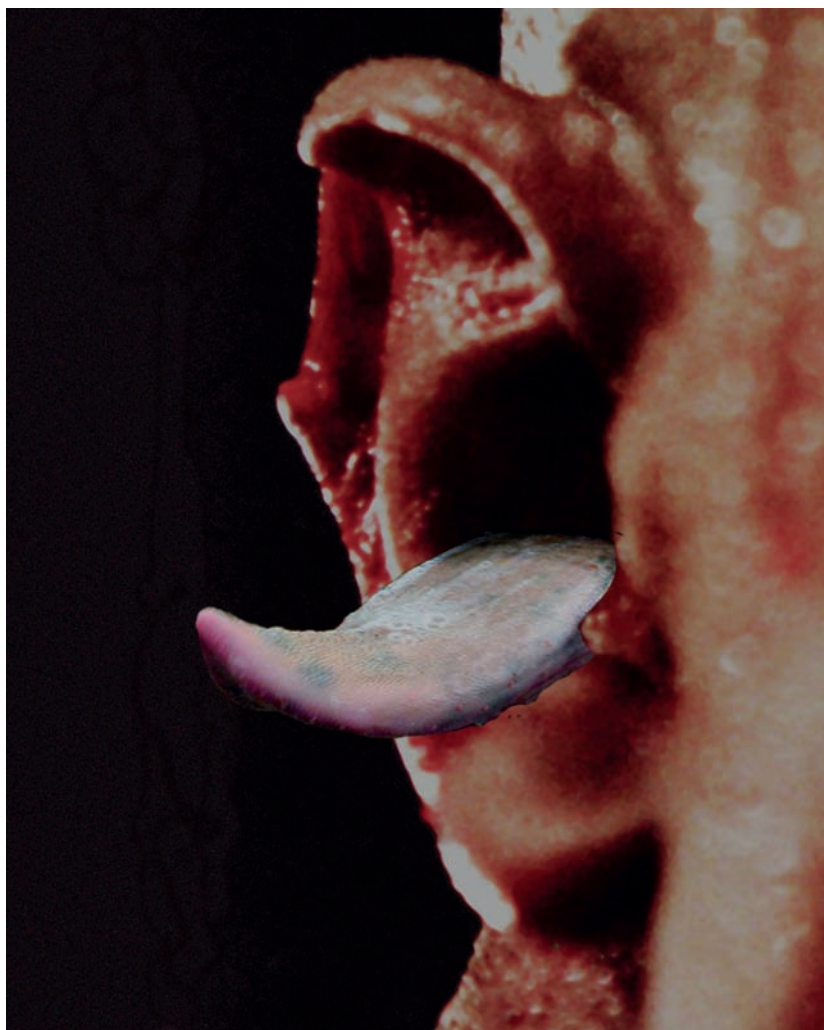
Is dit het nostalgische geluid van een laudator temporis acti? Het kan zijn, maar het is voor dezelveven even wennen. Maar met een berustend schouderophalen komen we er niet.

Iemand treedt bijvoorbeeld op voor de verweerder, en heeft naar beste weten zijn of haar pleidooi voorbereid; zelfs geoefend om binnen de tijd te blijven. Dan komt de ander opeens met een nieuw betoog, een nieuw verhaal, iets waarop men wel móét reageren. De rest moet men dan inkorten, maar wie is daarvoor voldoende rekenmeester? Wie kan onmiddellijk bepalen welke onderwerpen hij of zij dan maar onbesproken laat?

Volgens een juiste traditie mag men geen pleitaantekeningen overleggen waarin dingen staan die men niet betoogd heeft. Dat betekent: het niet-uitgesprokene daaruit ter plaatse verwijderen. Een gênante vertoning: minutenlang staat men uit alle acht exemplaren de niet-uitgesproken alinea’s te scheuren. Deze tijd had men beter en stijlvoller kunnen besteden: door een paar minuten extra te geven. De cliënten kijken in verwarring toe.

rechter schrijft terug

Jan van der Does

De lusten van het luisteren

Wie luistert, observeert. Wie spreekt, staat te kijk. Het woord van de spreker is trager dan het bevattingsvermogen van de luisteraar. Dat geeft de luisteraar ruimte. Terwijl de spreker geheel in beslag wordt genomen door concentratie op het eigen woord, tast de blik van de luisteraar als een zoeklicht de gestalte van de spreker af. Van de stand van de voeten via de beweeglijkheid van de handen tot aan het eerste zweedruppeltje op het voorhoofd. En alles daar omheen, zoals de staat van de toga, de helderheid van de bef en de ordening van het dossier. Rusteloos scant hij het object, om zich pas te hechten als er sprake is van iets uitzonderlijks. En dat uitzonderlijke kan van alles zijn, van een karaktervol gelaat tot een moedeloze zucht.

Wanneer het uitzonderlijke een bepaalde graad heeft bereikt, negatief of positief, kan het zodanig gaan domineren dat het ten koste gaat van het luisteren, of in elk geval van de onbevangenheid bij het luisteren. Het neemt de macht over.

Cabaretiers en tv-predikanten zijn zich dat bewust en manipuleren het uitzonderlijke in hoge mate, door middel van dramatische gebaren, theatrale bewegingen, rare tronies, of plotselinge verstarring, zodat zij controle houden op het gehoor. Advocaten zijn zich dat niet bewust. Doorgaans leven zij in de veronderstelling dat alleen het woord aandacht opeist. Dat wordt nog eens versterkt door het sfinxachtig luisteren van de rechtbank.

‘Ik zie dat u boos bent’, reserveert de rechtbank voor de verdachte.

Maar de luisteraar kijkt niet alleen, hij hoort en hoort, en verneemt daarbij meer dan de spreker lief is. Een tongval bijvoorbeeld. Een beschaafd accent als wordt gecultiveerd bij Radio 4, of een accent van een andere subcultuur die weer door andere zenders wordt gekoesterd. Zou deze raadvrouw geboren zijn in Zeeland, dan moet het Walcheren zijn, maar indien niet Zeeland, dan in elk geval de Zuid-Hollandse eilanden, zeker niet Rotterdam. Als u een briefje rond ziet gaan, dan is het niet onmogelijk dat deze kwestie tussen de luisterende rechters aan de orde wordt gesteld.

En verder stopwoorden en stopzinnen. Een uitdrukking als ‘zeg maar’ is dodelijk voor de concentratie. En het bizarre van ‘zeg maar’ is, dat de spreker het gebruik niet opmerkt, terwijl de luisteraar er knap zenuwachtig van kan worden. ‘Mijn cliënt is niet erg tevreden over zeg maar de gang van zaken.’ ‘Een ontzegging zou mijn cliënt zeg maar ernstig duperen.’

De uitdrukking is van hoog tot laag de gesproken taal binnengeslopen, als een virus dat een besturingssysteem overneemt. Ook bij rechters komt het voor. Op internet staan diverse tips voor wanhopige luisteraars om de spreker te helpen bij het genezingsproces. Vaak vergelijkbaar met het middel Refusal bij alcoholverslaafden. Een heel melig, maar waarschijnlijke afdoend middel is, om als luisteraar telkens te reageren met ‘maar’, zodra de spreker het omineuze ‘zeg maar’ heeft geuit.

Zo ver gaat de rechtbank niet. De rechters blijven de gehele dag in de plooi, horen de betogen aan, glimlachen bij een gewaagd grapje, hebben op onderdelen nog wel een vraag, waarna de voorzitter het onderzoek sluit. Maar in raadkamer kunnen ze zich gedragen als koeien die te lang op stal hebben gestaan. En de primaire emoties staan eerder in verband met de secundaire waarnemingen, dan met de inhoud van het betoog. ‘Dat ringetje in zijn oor, wat wil hij daar nou mee zeggen?’ ‘Die kleur van haar lippenstift, het leek wel een oorlogsverklaring.’

Na tien minuten is die drukte voorbij en start het echte werk. En dat is een serieuze zaak. Er moet, zeg maar, recht worden gedaan.